

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ - ΠΟΛΙΤΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Στο πλαίσιο του διατμηματικού μαθήματος **Επιστήμων-Πολίτης** (3 διδακτικές μονάδες), το οποίο διδάσκεται το χειμερινό ακαδημαϊκό εξάμηνο 2008-2009 στο Πανεπιστήμιο μας με τη θεματική ενότητα «**Θέματα Δημοκρατίας**» για τους προπτυχιακούς φοιτητές, θα πραγματοποιηθεί μάθημα από τον

Αναπληρωτή Καθηγητή Μηνά Σαματά
Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης

με θέμα

«Από τον Αριστοτελικό Ορισμό της Πολιτικής και την Εκκλησία του Δήμου στην Ηλεκτρονική Δημοκρατία»

την **Τρίτη 21 Οκτωβρίου 2008** στις **2:30** το απόγευμα
στην **Αίθουσα Συνεδριάσεων της Συγκλήτου**
στην **Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου (Γάλλος)**

&

το **Σάββατο 25 Οκτωβρίου 2008** στις **11:00** το πρωί
στο **Αμφιθέατρο Α του Τμήματος Βιολογίας**
στην **Πανεπιστημιούπολη Ηρακλείου (Βούτες)**

.....

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ - ΠΟΛΙΤΗΣ

Θεματική Ενότητα: Θέματα Δημοκρατίας

Χειμερινό Ακαδημαϊκό Εξάμηνο 2008-2009

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος: Καθηγητής Στέλιος Χιωτάκης

Κωδικός μαθήματος: .....

(Θα συμπληρωθεί από το Τμήμα της Σχολής)

Τρεις διδακτικές μονάδες (3 Δ. Μ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- I. Στόχος του μαθήματος και μέθοδοι προσέγγισης των θεματικών στόχων
- II. Τρόπος εξέτασης του μαθήματος
- III. Πρόγραμμα
- IV. Περίληψη Μαθήματος Μηνά Σαματά με προτάσεις για εργασίες και βιβλιογραφία

V. Επιστολή του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης Καθηγητή Ιωάννη Παλλήκαρη προς την Πανεπιστημιακή Κοινότητα (25 Σεπτεμβρίου 2008)

I. Στόχος του μαθήματος και μέθοδοι προσέγγισης των θεματικών στόχων

Στόχος του μαθήματος **Επιστήμων Πολίτης** στο παρόν εξάμηνο είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές στα συγκεκριμένα «**Θέματα Δημοκρατίας**» που προσφέρονται στο πρόγραμμα και, συγχρόνως, στη μέθοδο να διαχωρίζουν την επιστημονική εμπειρική γνώση από τις υποκειμενικές πεποιθήσεις και τις μεροληπτικές αξιακές κρίσεις, **μαθαίνοντας «να επιτελούν, τόσον το επιστημονικό καθήκον, να βλέπουν την αλήθεια των γεγονότων, όσο και το πρακτικό, να υποστηρίζουν τα δικά τους ιδεώδη»** (Max Weber).

Ενώ είναι δυνατόν να υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς τον στόχο του μαθήματος, οι οπτικές γωνίες προσέγγισης των θεμάτων και οι διαφορετικές προτεραιότητες κατά την συγκεκριμένη υλοποίηση τους συνδέονται, κατά κανόνα, με κοινωνικές, ταξικές και άλλες διαφοροποιήσεις ή αντιθέσεις και αντίστοιχες μεθοδολογικές δυσκολίες. Ένα πρόβλημα που αναφύεται εδώ σχετίζεται με το ερώτημα, ποιος είναι ο ρόλος της επιστήμης και του επιστήμονα στις προσεγγίσεις αυτές από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών.

Είναι συχνό το φαινόμενο, να διεξάγονται επιστημονικές συγκρούσεις που θυμίζουν «πολέμους πίστης» αλλοτινών εποχών. Για παράδειγμα, κάθε φορά που γίνεται σεισμός στην Ελλάδα επιτείνονται οι αντιπαραθέσεις, και οι «ομηρικές μάχες», ανάμεσα στις διαφορετικές επιστημονικές ομάδες και τα αντίστοιχα συμφέροντα-ενδιαφέροντα των σεισμολόγων.

Βλέπουμε ότι ακόμη και στο Πανεπιστήμιο διεξάγονται συχνά συζητήσεις και αντιπαραθέσεις για ενδιαφέροντα κοινωνικά και επιστημονικά θέματα με τρόπο που θα ταίριαζε λιγότερο σε επιστήμονες και περισσότερο στους πιστούς μιας (παρα) θρησκευτικής κοινότητας. Συχνά, η ηθική που αναπτύσσεται στη βάση αυτή είναι μάλλον η δογματική και άκαμπτη «ηθική του φρονήματος». Αντίστοιχα, τα κριτήρια που επικρατούν τείνουν να κυριαρχούνται από την αρχή ότι ο (υποτιθέμενος) «καλός σκοπός», που κάθε ομάδα ισχυρίζεται ότι μόνον αυτή έχει, αγιάζει τα μέσα που χρησιμοποιούνται. Κατά τον Weber, η απλουστευτική αυτή άποψη παραπέμπει και στην «παλιά, αφελή πίστη των κομμάτων όσον αφορά την ‘επιστημονική’ αποδεικτικότητα των δογμάτων τους».

Οι παραπάνω διαπιστώσεις δεν αποτελούν ελληνική ιδιομορφία, αλλά τον κανόνα στα ανθρώπινα πράγματα. Το γεγονός αυτό επιφέρει ανάλογα προβλήματα στις κοινωνικές επιστήμες. Για παράδειγμα, ο φυσικός επιστήμονας παρατηρεί απλώς και καταγράφει την αυτόματη ή μηχανιστική λειτουργία των κυττάρων διατυπώνοντας ανάλογους κανόνες και νομοτέλειες. Αντίθετα το αντικείμενο στις κοινωνικές επιστήμες είναι οι άνθρωποι, με την αυτοσυνείδηση, την ατομικότητα και τη σχετική αυτονομία τους: Για να εξηγήσουμε τις αιτιώδεις συναρτήσεις της κοινωνικής δράσης των ανθρώπων πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε τα κίνητρα, τους στόχους και προπαντός την διαφορετική (ταξική, κοινωνική, οικονομική, συντεχνιακή ή άλλη) οπτική γωνία από την οποία βλέπουν τα πράγματα.

Βλέπουμε π.χ. ότι η πρόσφατη σύγκρουση στον Καύκασο αντιμετωπίζεται με επιχειρήματα, τα οποία εξαρτώνται από τη συγκεκριμένη οπτική γωνία συμφερόντων-

ενδιαφερόντων (την ‘αξιακή αναφορά’ κατά τον Weber) του εκάστοτε φορέα: αν δηλαδή ο φορέας αυτός βλέπει τα πράγματα από το πρίσμα συμφερόντων και την αντίστοιχη ‘αξιακή αναφορά’ των Αμερικανών, των Ρώσων, της ευρωπαϊκής οικονομίας, της Γερμανίας, Γαλλίας, Ιταλίας ή των κρατών που ανήκαν παλαιότερα στη Σοβιετική Ένωση κ.λπ..

Σήμερα υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς την διαπίστωση του Max Weber, ότι η επιστήμη, στην ανάλυση και τη μέθοδο που ακολουθεί, οφείλει να αρθεί υπεράνω των επιμέρους μεροληπτικών προσεγγίσεων μέσω αφηρημένων θεωρητικών σχημάτων και εννοιών. Αντί να εξετάζει μεροληπτικά μόνο από μια σκοπιά και αξιακή αναφορά, οφείλει να ερευνά και να κατανοεί και τις αξιακές αναφορές των άλλων, κάνοντας αντίστοιχες συγκρίσεις ως προς τις επιπτώσεις αλλά και τις παρενέργειες που μπορεί να έχει κάθε δυνητικό θεωρητικό σενάριο.

Επιβάλλεται λοιπόν να εξετάσουμε τα συγκεκριμένα «θέματα Δημοκρατίας», κρατώντας απόσταση από συγκεκριμένες μεροληπτικές προσεγγίσεις, και κατά το δυνατόν συγκριτικά, αντικειμενικά-κριτικά. Η κάθε μια από τις διάφορες προσεγγίσεις και «αξιακές αναφορές» διεκδικεί για τον εαυτό της ότι είναι η πιο σωστή και η πιο ηθική από όλες τις άλλες. Η επιστημονική προσέγγιση των κοινωνικών επιστημών οφείλει να κατανοήσει και να εξετάσει όλες αυτές τις διαφορετικές προσεγγίσεις και «αξιακές αναφορές».

Στο εγχείρημα αυτό, η εμπειρική επιστήμη δεν μπορεί, από μόνη της, να *επιθέτει τη σφραγίδα του ηθικού στα διάφορα ηθικά περιεχομενικά αιτήματα και ιδανικά*. Για παράδειγμα, η ιατρική επιστήμη μπορεί να παρατείνει για χρόνια με τεχνικά μέσα τη ζωή ενός βαριά τραυματισμένου, όμως αδυνατεί να απαντήσει στο ερώτημα αν η επιμήκυνση της ζωής μέσω διασωληνώσεων είναι κάτι που είναι θεμιτό και ηθικό να γίνει ή όχι. Ενώ λοιπόν η επιστήμη αδυνατεί να απαντήσει με ένα ναι ή ένα όχι σε ηθικά, κοινωνικά, πολιτικά, αισθητικά και άλλα διλήμματα, ωστόσο μπορεί να συμβάλει στην αντικειμενική σύγκριση και την κατά το δυνατόν έγκυρη αξιολόγηση των, μεταξύ τους αλληλοσυγκρουόμενων, μεροληπτικών προσεγγίσεων και αξιακών αναφορών.

Μαζί με τις σημειώσεις, φωτοτυπίες ή άλλα βοηθήματα από τους διδάσκοντες θα δοθούν στους φοιτητές, από το πρώτο μάθημα, όπως και οι βασικές σημειώσεις για το μάθημα από τον κ. Δ. Χρυσόχου.

II. Τρόπος εξέτασης του μαθήματος

Το μάθημα Επιστημών-Πολίτης θα αξιολογείται με τρεις διδακτικές μονάδες για όλα τα Τμήματα των Σχολών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η τελική βαθμολογία του μαθήματος **Επιστημών-Πολίτης** θα καθορισθεί:

- 1) με ποσοστό 10% από την ενεργή συμμετοχή των φοιτητριών/ φοιτητών κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος στο αμφιθέατρο,
- 2) με ποσοστό 90% από την αξιολόγηση της επιστημονικής εργασίας (περίπου 5000 λέξεις) και του άρθρου (μέχρι περίπου 1000 λέξεις & θα βασίζεται στο θέμα της εργασίας) που θα εκπονήσουν/ συντάξουν οι φοιτήτριες/ φοιτητές.

Η επιστημονική εργασία, η οποία θα εκπονείται από μικρές ομάδες 2-3 φοιτητριών/ φοιτητών, προσεγγίζει τα πράγματα από περισσότερες επιστημονικές οπτικές γωνίες, από

περισσότερες αξιακές αναφορές στο πλαίσιο μιας αφαίρεσης από την υποκειμενική σκοπιά. Το άρθρο ξεκινά από την μάλλον υποκειμενική αξιακή αναφορά, όμως και αυτό είναι κατά το δυνατόν ορθολογικά δομημένο, κάνοντας χρήση των πηγών. Εδώ ο φοιτητής επιχειρηματολογεί από τη δική του σκοπιά. Το άρθρο θα συντάσσεται από την κάθε φοιτήτρια/ τον κάθε φοιτητή χωριστά, θα απευθύνεται στο ευρύ κοινό και θα είναι εν δυνάμει δημοσιεύσιμο σε εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας.

Η εργασία και το άρθρο θα παραδοθούν για αξιολόγηση στο τέλος του ακαδημαϊκού εξαμήνου.

III. Πρόγραμμα

1. **Μάικλ Χέρτσφελντ (Καθηγητής Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ)**
Θέμα: «Η Κοινωνική Ανθρωπολογία, η Παγκοσμιοποίηση και η Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια» (Διάλεξη)
 Την Παρασκευή 26 Σεπτεμβρίου 2008, 7 το βράδυ, Αμφιθέατρο Δ3-7Α,
 Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου (Γάλλος)
2. **Στέλιος Χιωτάκης (Καθηγητής Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Κρήτης)**
Θέμα: «Ανατροφοδότηση ανάμεσα στους στόχους και τη μεθοδολογία του μαθήματος Δημοκρατία»
 Την Δευτέρα 6 Οκτωβρίου 2008 στις 5.30 το απόγευμα στην αίθουσα Β1-26,
 Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου (Γάλλος)
 Την Παρασκευή 10 Οκτωβρίου 2008 στις 3.30 το απόγευμα στο Αμφιθέατρο Α του
 Τμήματος Φυσικής, Πανεπιστημιούπολη Ηρακλείου (Βούτες)
3. **Μηνάς Σαματάς (Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης)**
Θέμα: «Από τον Αριστοτελικό Ορισμό της Πολιτικής και την Εκκλησία του Δήμου στην Ηλεκτρονική δημοκρατία»
 Την Τρίτη 21 Οκτωβρίου 2008 στις 2.30 το απόγευμα στην αίθουσα συνεδριάσεων
 της Συγκλήτου στην Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου (Γάλλος)
 Το Σάββατο 25 Οκτωβρίου 2008 στις 11.00 το πρωί στο Αμφιθέατρο Α του
 Τμήματος Βιολογίας στην Πανεπιστημιούπολη Ηρακλείου (Βούτες)
4. **Γεώργιος Κοντογιώργης (Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης, Πάντειο Πανεπιστήμιο)**
Θέμα: «Δημοκρατία: Θεωρία και Πράξη»
 Την Πέμπτη 6 Νοεμβρίου 2008 στο Ρέθυμνο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν
 έγκαιρα)
 Την Παρασκευή 7 Νοεμβρίου 2008 στο Ηράκλειο (Ωρα & αίθουσα θα
 ανακοινωθούν έγκαιρα)
5. **Διονύσιος Δρόσος (Αναπληρωτής Καθηγητής της Ηθικής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)**
Θέμα: «Η αγορά των πολιτών και το Μάρκετ των πωλητών: Δημόσια ηθικότητα και οικονομικός εγωισμός στη Νεοφιλελεύθερη Δημοκρατία»

Την Πέμπτη 13 Νοεμβρίου 2008 στο Ρέθυμνο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)

Την Παρασκευή 14 Νοεμβρίου 2008 στο Ηράκλειο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)

6. **Σταύρος Ιωαννίδης (Καθηγητής Θεσμικής Οικονομίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο)**
Θέμα: «Οικονομία και Δημοκρατία: Σκέψεις με αφορμή την πρόσφατη χρηματοπιστωτική (και όχι μόνο) κρίση»
 (47. Εβδομάδα στο Ρέθυμνο και Ηράκλειο : Ημερομηνία, ώρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
7. **Στάθης Μπάλιας (Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών)**
Θέμα: «Δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα και η ιδιότητα του πολίτη»
 Την Δευτέρα 24 Νοεμβρίου 2008 στο Ρέθυμνο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
 Την Τρίτη 25 Νοεμβρίου 2008 στο Ηράκλειο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
8. **Ιωάννης Μεταξάς (Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών)**
Θέμα: «Δημοκρατία και Επικοινωνία»
 (Ημερομηνία, ώρα και αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
9. **Φιλίμων Παιονίδης (Επίκουρος Καθηγητής της Ηθικής και Πολιτικής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)**
Θέμα: «Η κρίση της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας»
 Την Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου 2008 στο Ρέθυμνο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
 Την Τρίτη 2 Δεκεμβρίου 2008 στο Ηράκλειο (Ωρα & αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
10. **Σπύρος Σημίτης (Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Φρανκφούρτης, Γερμανία)**
Θέμα: «Ασφάλεια και Προσωπικά Δεδομένα»
 (Ημερομηνία, ώρα και αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
11. **Μανόλης Γ. Δρεττάκης (Πρώην Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Βουλής, Υπουργός Οικονομικών & Ομότιμος Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών)**
Θέμα: «Υπό Διαμόρφωση»
 (Ημερομηνία, ώρα και αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
12. **Δημήτρης Θ. Τσάτσος (Πρώην Ευρωβουλευτής, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πανεπιστήμιο Χάγκεν, Γερμανία)**
Θέμα: «Τι σημαίνει Δημοκρατία στους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»
 (Ημερομηνία, ώρα και αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)
13. **Κωστής Στεφανόπουλος (Πρώην Πρόεδρος Δημοκρατίας)**

Θέμα: «Υπό Διαμόρφωση» (Διάλεξη)
(Ημερομηνία, ώρα και αίθουσα θα ανακοινωθούν έγκαιρα)

Ρέθυμνο, Σεπτέμβριος 2008
Καθηγητής Στέλιος Χιωτάκης
Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του διατμηματικού μαθήματος Επιστήμων - Πολίτης
κατά το χειμερινό ακαδημαϊκό εξάμηνο 2008-2009

IV. Περίληψη Μαθήματος Μηνά Σαματά

«ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΟ ΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Ο Αριστοτελικός ορισμός της Πολιτικής, δηλαδή «Φρόνησις περί Πόλιν» ή περιφραστικά «η δια φρονήσεως φροντίδα των κοινών (συμφερόντων) της πόλης», περιέχει πολλά θετικά, αλλά και κάποια προβληματικά στοιχεία σε σχέση με την έννοια της πολιτικής γενικά, και ειδικότερα με τη σημερινή πολιτική και Δημοκρατία. (Να θυμίσουμε ότι ο Αριστοτέλης θεωρεί την ΠΟΛΙΤΙΚΗ στο πρώτο βιβλίο του έργου ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ, ως μια των επιστημών ή δυνάμεων, όμως σε χωρίο του έβδομου βιβλίου του ίδιου έργου (1141β 23-25) χαρακτηρίζει την πολιτική ως «φρόνησις [...] περί πόλιν »).

Στο μάθημα θα συζητηθούν: α. τα θετικά και τα προβληματικά στοιχεία του Αριστοτελικού ορισμού με αναφορά στην αρχαία ελληνική, άμεση δημοκρατία, και β. θα γίνουν συγκρίσεις με άλλες έννοιες της πολιτικής, (π.χ. στον Μακιαβέλι, Μαρξ, Βέμπερ, Πάρσονς). Επίσης γ. θα συγκριθεί το κλασικό πρότυπο του Εκκλησίας του Δήμου της Αθηναϊκής Δημοκρατίας με τον σύγχρονο ‘Ηλεκτρονικό Δήμο’ και την έννοια της ‘Ηλεκτρονικής Δημοκρατίας’ _(e-Democracy). Η έννοια αυτή έχει πολλά συνώνυμα όπως ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικός δήμος, ψηφιακή δημοκρατία, κλπ. και πολλές εφαρμογές όπως, η ηλεκτρονική ψήφος, τα ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα, η μαζική ηλεκτρονική αίτηση πολιτών, αμφίδρομη ηλεκτρονική επικοινωνία των αρχών με τους πολίτες, κλπ. Η συζήτηση για την ‘ηλεκτρονική δημοκρατία’ εστιάζεται στο πως οι νέες τεχνολογίες και ιδίως το Διαδίκτυο συμβάλουν στην άμεση δημοκρατική συμμετοχή και αναζωογόνηση της Δημοκρατίας. Πέρα από τα τεχνικά προβλήματα για την αξιοπιστία των ηλεκτρονικών δημοκρατικών διαδικασιών , από τη μια σκοπιά οι τεχνοενοουσιώδεις θεωρούν την ‘ηλεκτρονική δημοκρατία’ ως πανάκεια και αναζωογόνηση της σημερινής δημοκρατίας, και από την άλλη οι τεχνοσκεπτικιστές αμφισβητούν την προοπτική αυτή, θεωρώντας την ηλεκτρονική δημοκρατία ως απλό συμπλήρωμα της άμεσης δημοκρατίας, στην οποία ή φυσική ανθρώπινη συμπαρουσία, που συνεπάγεται ταυτότητα και υπευθυνότητα του πολίτη θεωρείται αναντικατάστατη.

Παρουσιάζοντας τα επιχειρήματα αυτά των τεχνο-ενθουσιωδών και τεχνο-σκεπτικιστών, το μάθημα θα δώσει τροφή για προβληματισμό, συζήτηση και προτάσεις για σχετικές εργασίες.

ΑΡΧΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Η σπουδαιότητα της σκέψης του Αριστοτέλη για την Πολιτική και τη Δημοκρατία σήμερα .
2. Η Αρχαία Ελληνική Δημοκρατία συγκριτικά με τη σημερινή Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
3. Οι απόψεις του Κορνήλιου Καστοριάδη για την Αρχαία Ελληνική Δημοκρατία και η κριτική σε αυτές
4. Η «Ηλεκτρονική Δημοκρατία»: Αντίδοτο στα προβλήματα της σημερινής Δημοκρατίας ;
5. Σύγκριση πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων διαφόρων εφαρμογών Ηλεκτρονικής Δημοκρατίας , π.χ. ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, ηλεκτρονικού δήμου, ηλεκτρονικού δημοψηφίσματος , κυβερνοακτιβισμού, κλπ με τις αντίστοιχες μορφές άμεσης δημοκρατίας.

Και όποια άλλη σχετική πρόταση μετά από έγκριση του διδάσκοντα:
(samatas@social.soc.uoc.gr).

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ , ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ, & ΑΠΑΝΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ , Κάκτος, 1993
 ΒΛΑΧΟΣ, Γ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. Παπαζήση, 1975
 CLAUDE, M. Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ, Σαββάλας 1996
 ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (επιμ.) ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ , ΜΙΕΤ, 2004
 ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ Κ. Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑ ΜΑΣ ΣΗΜΕΡΑ Ύψιλον, 1986
 ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ, Κ. ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, Ύψιλον , 1995
 ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ, Κ. Η ΦΑΝΤΑΣΙΑΚΗ ΘΕΣΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, Ράππα, 1981
 ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΣ , Παπαζήσης , 2003
 KULLMANN W.H ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, ΜΙΕΤ, 2003
 LAMY R-M ΞΑΝΑΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, Πατάκη , 2006
 ΣΑΒΑΤΕΡ Φ. ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, Ελληνικά Γράμματα, 1997
 SCHMIDT M. G. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ , Σαββάλας 2004
 ΣΕΡΑΦΕΤΙΝΙΔΟΥ Μ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ , Gutenberg , 2000
 ΧΕΛΑΝΤ ΝΤ. ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ , Στάχυ, 1995

ΨΥΧΟΠΑΙΔΗΣ Κ. Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ, Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΥΡΑΝΟΣ, Πόλις, 1999

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ από το Διαδίκτυο π.χ.
<http://www.koinoniatopoliton.gr/> , <http://www.access2democracy.org>, [edemocracy.gov.uk](http://www.edemocracy.gov.uk),
[e-democracy.org](http://www.e-democracy.org), [teledemocracy.org](http://www.teledemocracy.org), etc.

Οκτώβριος 2008

Αναπληρωτής Καθηγητής Μηνάς Σαματάς
 Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης

**V. Επιστολή του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης Καθηγητή
 Ιωάννη Παλλήκαρη προς την Πανεπιστημιακή Κοινότητα (25 Σεπτεμβρίου 2008)**

**ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
 ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ-ΠΟΛΙΤΗΣ**

Την Παρασκευή 26 Σεπτεμβρίου 2008 στην Πανεπιστημιούπολη Γάλλου στο Ρέθυμνο, Αμφιθέατρο Δ3 –7Α στις 7 το βράδυ θα πραγματοποιηθεί διάλεξη στην ελληνική γλώσσα από τον καταξιωμένο επιστήμονα στον τομέα της κοινωνικής ανθρωπολογίας και γνωστό από την ανθρωπολογική του έρευνα για τα χωριά του Μυλοποτάμου **Βρετανό Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ Μάϊκλ Χέρτσφελντ** με θέμα «**Η Κοινωνική Ανθρωπολογία, η Παγκοσμιοποίηση και η Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια**».

Το Πανεπιστήμιο μας παρόλο που είναι το πρώτο Ερευνητικό Ίδρυμα της χώρας, δίδει έμφαση στον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα των σπουδών που παρέχει • για το λόγο αυτό, συμβολικά συνδέει την έναρξη του νέου ακαδημαϊκού έτους με την ανωτέρω διάλεξη, η οποία διοργανώνεται στα πλαίσια του διατμηματικού μαθήματος **Επιστήμων-Πολίτης** που θα διδαχθεί με τη θεματική ενότητα «**Θέματα Δημοκρατίας**» το χειμερινό ακαδημαϊκό εξάμηνο 2008-2009.

Μετά από εισήγηση του Πρύτανη και με σχετική απόφαση της Συγκλήτου διδάσκεται το μάθημα **Επιστήμων-Πολίτης** από το 2006 στο Πανεπιστήμιο μας με σειρά εξαμηνιαίων μαθημάτων, έχοντας διαφορετική θεματική ενότητα κάθε φορά.

Το εν λόγω μάθημα είναι βασισμένο στην ιδέα, ότι το Πανεπιστήμιο είναι θεσμός που όχι μόνο μεταδίδει εξειδικευμένες γνώσεις, αλλά πρωταρχικά καλλιεργεί την αδογματιστή κρίση και κριτική σκέψη. Παιδαγωγική μορφωτική λειτουργία του μαθήματος είναι η δημιουργία κριτικά σκεπτόμενων πολιτών μέσα από τις γνώσεις που τους παρέχονται • ο καλύτερος τρόπος, ώστε άμεσα και μακροπρόθεσμα να βοηθηθεί η ανάπτυξη της

Κοινωνίας και όλων των επιμέρους υποσυστημάτων της και ο βέλτιστος τρόπος για να ενθαρρυνθεί η διανοητική καινοτομία και η υγιής δημοκρατική ζωή.

Πρόθεσή μας είναι το Πανεπιστήμιο Κρήτης να επιχειρήσει ενσυνείδητα να συμβάλλει κατά προτεραιότητα σε αυτόν τον στόχο, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ποιότητα και τη συνολική συγκρότηση πολιτών - επιστημόνων που αποδίδει στην Κοινωνία, όπως επίσης θεωρώντας την Ανώτατη Εκπαίδευση, όχι μόνο ως οικονομικό και αναπτυξιακό εργαλείο της μοντέρνας κοινωνίας μας, αλλά ως τον κατεξοχήν χώρο, όπου η Παιδεία μπορεί να αποδοθεί ξανά στην Κοινωνία.

Το μάθημα **Επιστήμων-Πολίτης** απευθύνεται σε όλες τις φοιτήτριες/ όλους τους φοιτητές, ανεξαρτήτως Τμήματος ή Σχολής και διδάσκεται στα πλαίσια των προπτυχιακών σπουδών τους για όλα τα εξάμηνα σπουδών ως διατμηματικό μάθημα. Στόχος είναι κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους, να έχουν την ευκαιρία να πραγματευθούν και να διδαχτούν μια σειρά θεμάτων που απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνία, όπως θέματα που εστιάζουν στην Επαγγελματική Ηθική, στη Δημοκρατία, στο Περιβάλλον, στην Παγκοσμιοποίηση, στη Βιοτεχνολογία, στην Αστικοποίηση, στην Επικοινωνία κτλ.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή, η ενημέρωση και προβληματισμός τους από το πρώτο κιόλας ακαδημαϊκό εξάμηνο των σπουδών τους πάνω σε θέματα αιχμής που θα πρέπει να γνωρίζει κάθε επιστήμονας, ιδιαίτερα όταν καλείται να συμμετάσχει ως Πολίτης στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτήτριες και φοιτητές, όχι μόνο να διευρύνουν τη γνώση τους, αλλά και να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο σε θέματα που απασχολούν την Ανθρωπότητα στο σύνολό της • να αποκτήσουν υψηλότερη κριτική και αναλυτική ικανότητα.

«Επιστήμων - Πολίτης» δεν είναι απλά η ενημερωμένη φοιτήτρια, ο ενημερωμένος φοιτητής, αλλά και ο φοιτητής - πολίτης με δημοκρατικό ήθος και δημοκρατικές αρετές: η φοιτήτρια, ο φοιτητής πρέπει να αποκτήσει ικανότητες, ώστε ως αυριανός επαγγελματίας να σκέφτεται και να κρίνει χρησιμοποιώντας την επιστημονική γνώση, όχι εργαλειοκά και προς το συμφέρον του, αλλά με γνώμονα τις ανάγκες των συνανθρώπων μας και τις αξίες της δημοκρατικής κοινωνίας • να ενημερώνει το ευρύ κοινό με

επιστημονική εγκυρότητα στον επαγγελματικό του χώρο, χρησιμοποιώντας κατανοητό και προσιτό λόγο. Να κάνει διάλογο με τεκμηριωμένα επιχειρήματα και να είναι ανεκτικός στο διαφορετικό, δείχνοντας με τη στάση του και διδάσκοντας στην πράξη την αξία και τη σημασία του διαλόγου για την επίλυση προβλημάτων.

Επίσης, να αναζητεί νέες πηγές γνώσης και να ελέγχει την εγκυρότητά τους και την κοινωνική χρησιμότητά τους. Να παίρνει σαφή θέση πάνω σε ζητήματα που αφορούν την Κοινωνία κατά τρόπο που να συνδυάζει την επαγγελματική ηθική με τις ευθύνες του ως Πολίτη που ενδιαφέρεται για το κοινό καλό και το κοινό μέλλον τόσο της κοινωνίας μας, όσο και της ανθρωπότητας. Επιπρόσθετα εμβαθύνει στη διανόηση, συμβάλλει στην παραγωγή και τη χρήση της γνώσης με γνώμονα τις πανανθρώπινες αξίες, παρεμβαίνοντας ενεργά στις ραγδαίες εξελίξεις της σημερινής Κοινωνίας και αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες για τη μετάδοση μιας δημοκρατικής ηθικής σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής.

Το εν λόγω μάθημα προσφέρει ένα καλό υπόβαθρο επιστημονικής γνώσης, αλλά παράλληλα και ένα «φόρουμ» προβληματισμού πάνω σε ερωτήματα και διλήμματα που απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνία, καθώς και πάνω στην αποτελεσματική επικοινωνία της επιστημονικής γνώσης τόσο στο ευρύ, όσο και στο πιο εξειδικευμένο κοινό · βασίζεται στην ενεργό συμμετοχή των φοιτητριών / φοιτητών που θα το επιλέξουν και η επιτυχία του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την παρουσία τους στην αίθουσα διδασκαλίας: η αμφίδρομη επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ Διδάσκοντα και Φοιτητριών/ Φοιτητών αποτελεί τη βάση της διδασκαλίας του.

Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, όπως τα Πανεπιστήμια Αιγαίου και Πατρών έχουν δείξει ενδιαφέρον για το μάθημα **Επιστήμων-Πολίτης**. Επίσης, η Σύνοδος των Πρυτάνεων έχει ήδη θεσπίσει Ειδική Διαπανεπιστημιακή Επιτροπή για τη σύνταξη πρότασης εισαγωγής του εν λόγω μαθήματος στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας μας.

Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κρήτης
Καθηγητής Ιωάννης Παλλήκαρης